

Herefter følger en Fremstilling af de forskellige Produktionsgrenes Lokalisering og Sæsonbundethed og den med Transport- og Opbevaringsteknikken skiftende Betydning heraf for Verdensmarkedets Forsyning i Forbindelse med en Omtale af den almindelige Tekniks Mulighed for at gøre stadig flere Produkter og større Mængder tilgængelige for Forbrug samt forskellige organisatoriske Forhold. Den sidste Halvdel af Bogen udgøres endelig af de forskellige Landes specielle Produktions- og Afsætningsmetoder og enkelte landbrugspolitiske Foranstaltninger. Særskilt omtales den herskende Krise m. H. t. Hindringerne for Vareudvekslingen samt Produktionsbegrænsningen og Selvforsyningspolitikken.

Da den langsomme Fremkomst af statistisk Materiale ikke har muliggjort at føre Fremstillingen meget længere end til Krisens Begyndelse, faar den til en vis Grad et historisk Præg som en Baggrund, hvorpaa Øjeblikkets Begenheder kan tegne sig.

Selv med Bogens 500 Sider kan dette vidtspændende Emne eller denne Flerhed af Emner kun behandles ret summarisk, ofte nøjes man endda med en Antydning Til Gengæld er Bogen forsynet med en omfattende Litteraturhenvisning. Trods Omfanget virker den ingenlunde trættende; hertil bidrager ogsaa det store Antal udmærkede Illustrationer. Den fortjener at blive stærkt benyttet, da den indeholder meget af Interesse baade for praktiske og teoretiske Landmænd og ikke mindst for Økonomer og Politikere.

A. Clausager.

E. Einarsen og K. A. Wieth-Knudsen: VERDENSKRISEN OG DET DAGLIGE BRØD. Bruns Bokhandels Forlag, Trondheim, 1934. 186 S.

Denne bog er ikke en »vanlig enten analytisk eller monografisk fremstilling«. Den er noget, som »naturligvis er langt vanskeligere«, nemlig »en syntetisk og konsentrert behandling af stoffet«.

Dette staar at læse i forordet, hvad det betyder ved jeg ikke. Skønt forfatterne selv mener, at bogen er »uten forbillede i allfall i den nordiske litteratur«, kan jeg ikke se, at den principielt adskiller sig fra f. ex. professor Bireks monografier over vigtige varer.

Derimod er det en særdeles læseværdig bog, der behandler »de økonomiske og tekniske problemer som knytter sig til våre hovedkornsorters produksjon, transport, pris, føredling til brød, omsetning og forbruk«, og som indenfor de rammer, der er givet med omfanget, har medtaget et righoldigt stof, der giver en god og alsidig orientering. Det oplyses at professor Wieth-Knudsen har undfanget ideen for 20—25 aar siden, men tyngdepunktet ligger naturligvis i den nyere udvikling, som har givet emnet en ganske særlig aktualitet, og som vil skaffe bogen indpas hos en vid læsekreds.

Det siger sig selv, at der er punkter, man kunde have ønsket uddybet mere og enkeltheder, der opfordrer til diskussion. Det sidste gælder ikke mindst forfatterens meget pessimistiske syn paa den tekniske udvikling, der betones næsten som en hovedtesis.

Det hedder pag. 128: »Det mest opsiktsvekkende ved dette er at i 1921 var forholdet mellem brødpris og kornpris det samme som før krigen, ja endog litt lavere enn før krigen, men tiltross for at altså leveomkostningene siden 1921 stadig er sunket, er brødet faktisk blitt dyrere og dyrere ved at avstanden mellem brødpris og kornpris stadig er øket inntil 1931. Det kan således fastslåes at brødforbrukerne i Norge ikke har nydt godt av det sterke fall i kornprisene det siste tiår«.

Herefter følger en Fremstilling af de forskellige Produktionsgrenes Lokalisering og Sæsonbundethed og den med Transport- og Opbevaringsteknikken skiftende Betydning heraf for Verdensmarkedets Forsyning i Forbindelse med en Omtale af den almindelige Tekniks Mulighed for at gøre stadig flere Produkter og større Mængder tilgængelige for Forbrug samt forskellige organisatoriske Forhold. Den sidste Halvdel af Bogen udgøres endelig af de forskellige Landes specielle Produktions- og Afsætningsmetoder og enkelte landbrugspolitiske Foranstaltninger. Særskilt omtales den herskende Krise m. H. t. Hindringerne for Vareudvekslingen samt Produktionsbegrænsningen og Selvforsyningspolitikken.

Da den langsomme Fremkomst af statistisk Materiale ikke har muliggjort at føre Fremstillingen meget længere end til Krisens Begyndelse, faar den til en vis Grad et historisk Præg som en Baggrund, hvorpaa Øjeblikkets Begenheder kan tegne sig.

Selv med Bogens 500 Sider kan dette vidtspændende Emne eller denne Flerhed af Emner kun behandles ret summarisk, ofte nøjes man endda med en Antydning Til Gengæld er Bogen forsynet med en omfattende Litteraturhenvisning. Trods Omfanget virker den ingenlunde trættende; hertil bidrager ogsaa det store Antal udmærkede Illustrationer. Den fortjener at blive stærkt benyttet, da den indeholder meget af Interesse baade for praktiske og teoretiske Landmænd og ikke mindst for Økonomer og Politikere.

A. Clausager.

E. Einarsen og K. A. Wieth-Knudsen: VERDENSKRISEN OG DET DAGLIGE BRØD. Bruns Bokhandels Forlag, Trondheim, 1934. 186 S.

Denne bog er ikke en »vanlig enten analytisk eller monografisk fremstilling«. Den er noget, som »naturligvis er langt vanskeligere«, nemlig »en syntetisk og konsentrert behandling af stoffet«.

Dette staar at læse i forordet, hvad det betyder ved jeg ikke. Skønt forfatterne selv mener, at bogen er »uten forbillede i allfall i den nordiske litteratur«, kan jeg ikke se, at den principielt adskiller sig fra f. ex. professor Birreks monografier over vigtige varer.

Derimod er det en særdeles læseværdig bog, der behandler »de økonomiske og tekniske problemer som knytter sig til våre hovedkornsorters produksjon, transport, pris, foredling til brød, omsetning og forbruk«, og som indenfor de rammer, der er givet med omfanget, har medtaget et righoldigt stof, der giver en god og alsidig orientering. Det oplyses at professor Wieth-Knudsen har undfanget ideen for 20—25 aar siden, men tyngdepunktet ligger naturligvis i den nyere udvikling, som har givet emnet en ganske særlig aktualitet, og som vil skaffe bogen indpas hos en vid læsekreds.

Det siger sig selv, at der er punkter, man kunde have ønsket uddybet mere og enkeltheder, der opfordrer til diskussion. Det sidste gælder ikke mindst forfatterens meget pessimistiske syn paa den tekniske udvikling, der betones næsten som en hovedtesis.

Det hedder pag. 128: »Det mest opsiktsvekkende ved dette er at i 1921 var forholdet mellem brødpris og kornpris det samme som før krigen, ja endog litt lavere enn før krigen, men tiltross for at altså leveomkostningene siden 1921 stadig er sunket, er brødet faktisk blitt dyrere og dyrere ved at avstanden mellem brødpris og kornpris stadig er øket inntil 1931. Det kan således fastslåes at brødforbrukerne i Norge ikke har nydt godt av det sterke fall i kornprisene det siste tiår«.

Endvidere pag. 130: »Den kommisjon som i 1914 blev nedsatt i Danmark for å regulere prisene på levnedsmidler og varer efter krigsutbruddet, fant efter en tilnærmet beregning at rugbrødsprisen pr. kg i Danmark dengang burde være lik prisen paa $\frac{3}{4}$ kg korn pluss 5 øre. Tar man nu hensyn til leveomkostningenes stigning, idet leveomkostningene i 1933 i Danmark var ca. 55 pct. større enn i 1914, skulde efter samme beregningsgrundlag da den rigtige rugbrødspris i Danmark være lik prisen på $\frac{3}{4}$ kg rug pluss 8 øre. Gjennomsnittsprisen i 1933 var imidlertid lik prisen på $\frac{3}{4}$ kg rug plus 12 $\frac{1}{4}$ øre. Der er altså siden 1914 funnet sted en betraktelig stigning av omkostningene under kornets foredling til brød«.

Begge disse betragtninger er efter min mening villedende. Det første citat henviser til nogle tabeller over brød- og kornprisens udvikling, hvor forf. har beregnet forholdet mellem de to priser, men denne kvotient viser kun at de andre omkostningselementer er mindre svingende end kornprisen. Det er den beregningsmaade, der omtales i det andet citat, der giver det rigtige billede, men ved at anvende den paa tabellerne, finder man, at prisdifferensen mellem 1 kg brød og $\frac{3}{4}$ kg korn er faldet meget sterkt i Norge siden 1921, mens der i Danmark ialtfald ikke har været stigning. At marginalen var mindre før krigen er ganske naturligt. Det er derimod ikke naturligt at sammenligne den med leveomkostningerne, det er dette spøragsmaal uvedkommende, om visse andre priser er faldet. Det rimeligste vilde være at sammenligne med arbeidslønnen, men saa finder man rigtignok en ganske ensartet stigning. Der er altsaa ikke sket nogen reel fordyrelse af brødproduksjonen, og det forekommer mig tendensiøst og ganske uberettiget, naar forf. fastslaar: »Vi har hermed et eklatant eksempel paa at hvad man i løpet av den siste menneskealder har gitt forbrukerne med den ene hånd, nemlig råstoffenes billiggjørelse, har man tat igjen med den annen hånd i form av dyrere fremstillings- og distribusjonsomkostninger.«

Det synspunkt som hermed er udtrykt indtager en fremtrædende plads i bogen, der slutter med følgende drabelige spøragsmaal, »som ennu ingen socialøkonom har kunnet gi fyldestgjørende svar på: Hvor bliver de gavnlige resultater av alle disse opfinnelser, maskiner og anstrengelser da av? Hvem kommer de tilgode, eller og hvordan går de tilspille, når facit dog faktisk er det, at menneskene med hensyn til den viktigste del av sin behovdekning alligevel må betale forholdsvis minst likeså meget som før? Hvad er da det så høit utskrekne økonomiske og tekniske fremskridt egentlig verd i vår tid, — eller skulde dette fremskridt være en illusjon?«

Man behøver dog kun at blade tilbake i bogen for at blive klar over, at de tekniske fremskridt ikke har været ganske forgæves. De brede befolkningssklassers ernæring er blevet langt mere varierende og omfatter betydeligt flere af de dyrere levnedsmidler end tidligere. Det paavises pag. 65 med tørre tal, at den norske arbejderbefolknings forbrug af fersk kød, fisk, frugt og grønsager fra 1912—13 til 1927—28 er steget i meget væsentlig grad.

Til slut skal opmærksomheden henledes paa kapitel VII, der indeholder en meget interessant redegørelse for det norske kornmonopols historie. Der vilde have været anledning til at gøre dette afsnit tilgængeligt for en international læsekreds fremfor at ofre 30 sider paa et tysk resumé, der er af tvivlsom berettigelse i en bog af denne art. De supplerende oplysninger resuméet indeholder burde have været indarbejdet i den norske tekst.

O. Strange Petersen.